

Δύο περιπτώσεις καθηγητριών Μέσης Εκπαίδευσης του 20^{ου} αιώνα Μια πρώτη προσέγγιση

Στέλλα Κυριακάκη- Χατζηγεωργίου

Το αφιέρωμα αναφέρεται σε δύο γυναίκες εκπαιδευτικούς οι οποίες με το διδακτικό και διοικητικό τους έργο δημιούργησαν τη δική τους ταυτότητα στον εκπαιδευτικό χώρο και η αξία τους αποτιμάται με κριτήριο την ανταπόκρισή τους στις απαιτήσεις αυτού του χώρου. Από την αρχή είναι ανάγκη να τονίσει κανείς τις ιδιαιτερότητες και τις δυσκολίες μιας τέτοιας παρουσίας.

Πρώτα απ' όλα πρόκειται για μια έρευνα πρωτογενή που είναι ανάγκη να επικεντρωθεί σε τέσσερις άξονες:

- α) Έρευνα στο υπάρχον αρχειακό υλικό και την ειδησεογραφία της εποχής για τον εντοπισμό τυχόν δημοσιευμάτων
- β) Επαφές με το διδακτικό προσωπικό, με τους παλαιούς αποφοίτους και απόφοιτες, το σύλλογο γονέων και κηδεμόνων, το βοηθητικό προσωπικό του σχολείου
- γ) Συναντήσεις γνωριμίας με το ίδιο το πρόσωπο την ιστορία του οποίου προσπαθεί να προσεγγίσει κανείς και αν δεν βρίσκεται στη ζωή με το οικογενειακό του περιβάλλον, σε μια προσπάθεια να έρθει στο φως ότι έχει απομείνει στις αποθήκες της μνήμης που θα μπορούσε να θυμίζει κάτι από το εκπαιδευτικό παρελθόν.

Γνωριμία λοιπόν, επιλογή, καταγραφή, σύνθεση ανάλυση και ερμηνεία του υλικού ψηφιοποίηση και παρουσίαση, μια εργασία κοπιώδης, χρονοβόρα αλλά και ελπιδοφόρα για τη σωτηρία όποιων στοιχείων έχουν απομείνει που μιλάνε για την εκπαίδευση του 20^{ου} αιώνα.

Από την αρχή δηλώνουμε πως η συγκεκριμένη έρευνα βρίσκεται μόνο στην αρχή. Αποτελεί μια πρώτη προσέγγιση που βρίσκεται σε εξέλιξη.

Πρόκειται για την **καθηγήτρια Τεχνικών και Οικοκυρικών του Γ΄ Γυμνασίου Θηλέων Θεσσαλονίκης Πουλχερία Πασχαλίδου** η οποία με ιδιαίτερη αυστηρότητα αλλά και επιμονή και υπομονή έφερε σε επαφή τις νεαρές μαθήτριες της πόλης με τα πρωτογενή στοιχεία της Τέχνης και της νοικοκυροσύνης για πολλά χρόνια. Παρουσιάζεται ακόμη το εκπαιδευτικό, παιδαγωγικό και διοικητικό έργο της **φιλόλογου κ. Ζηνοβίας Καραπατή**, σε σχολεία της πόλης της Θεσσαλονίκης, η οποία με την υψηλή της επιστημονική κατάρτιση, την πρωτοποριακή της σκέψη, το σεβασμό στην προσωπικότητα των μαθητών «συγκίνησε» εκατοντάδες μαθητές του 20^{ου} αιώνα.

ΠΟΥΛΧΕΡΙΑ ΠΑΣΧΑΛΙΔΟΥ (1903-1991)

Το 1929 η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση του Βενιζέλου δίνει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε μαθητές και μαθήτριες.

Προβλέπει για τελευταία φορά τα Ανώτερα Παρθενγωγεία (καταργούνται ως εκπαιδευτικός τύπος το 1940).

Παρθεναγωγείο 1934.

Πίσω του διακρίνεται το παλιό κτίριο στο Συντριβάνι όπου πρωτοστεγάστηκε το Γ' Γ. Θηλέων. Από το αρχείο της κ. Βαρμάζη.

Εξασφαλίζει ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης στους μαθητές και τις μαθήτριες καθιερώνοντας Γυμνάσια Θηλέων και Αρρένων στις πόλεις.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια ιδρύεται και το Γ' Γυμνάσιο Θηλέων Θεσσαλονίκης, το 1936 και ξεκινάει την πορεία του κάτω από την καθοδήγηση του φημισμένου Γυμνασιάρχη Κων/νου Γκράτζιου.

Στη σκιά του δούλευαν αθόρυβα ακούραστες γυναίκες εκπαιδευτικοί οι οποίες ξεπέρασαν τα όρια του ιδιωτικού τους χώρου και κατέκλυσαν τα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Ενδεικτικά είναι τα στοιχεία για τη γυναικεία παρουσία. Στο σχολείο αυτό εργάστηκαν από το 1936-1979/80 400 εκπαιδευτικοί. Οι 270 ήταν γυναίκες ποσοστό 68% περίπου.

Λαμπρίδης,

*Καρπούζα, Ιωσηφίδης, Πασχαλίδου, Χατζηνικολάου
μετά τους χαιρετισμούς του 1954. Από το αρχείο της κ Βαρμάζη*

Τα διδασκόμενα μαθήματα όπως αναγράφεται στο πτυχίο του «ΕΝ ΚΑΛΛΙΘΕΑ ΑΝΩΤΕΡΟΝ ΤΜΗΜΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΝΗΣΙΑΓΩΓΩΝ» το σχολικό έτος 1923-24 με αριθμ. μαθητολογίου 6 και γενικό βαθμό 9.66, Άριστα.

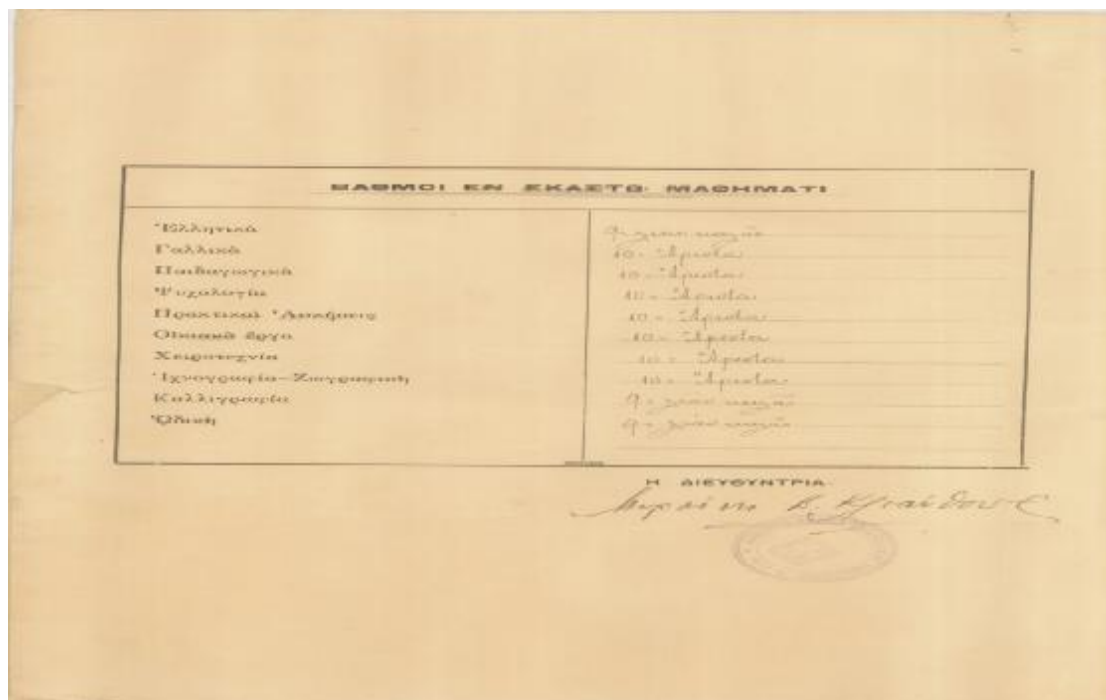
Μια απ' αυτές ήταν και η **Πουλχερία Πασχαλίδου** καθηγήτρια Τεχνικών και Οικοκυρικών καταγόταν από τα Μαδεμοχώρια της Χαλκιδικής

(τη σημερινή Στρατονίκη).

Από το αρχείο της κ. Βαρμάζη

Ορφανή από τα 5 της χρόνια τελείωσε σε ηλικία 15 χρόνων τη σχολή Νηπιαγωγών στην Έδεσσα για να βρεθεί το 1923-24 στην Καλλιθέα της Αθήνας στο διδασκαλείο Νηπιαγωγών (την Πρόδρομο της Χαροκοπείου Σχολής) απ' όπου αποφοίτησε με άριστα. Ελληνικά, Γαλλικά, Παιδαγωγικά, Ψυχολογία, Πρακτικά Ασκήσεις, Οικιακά έργα, Χειροτεχνία, Ιχνογραφία, Ζωγραφική, Καλλιγραφία και Ωδική

Από το αρχείο της κ. Βαρμάζη

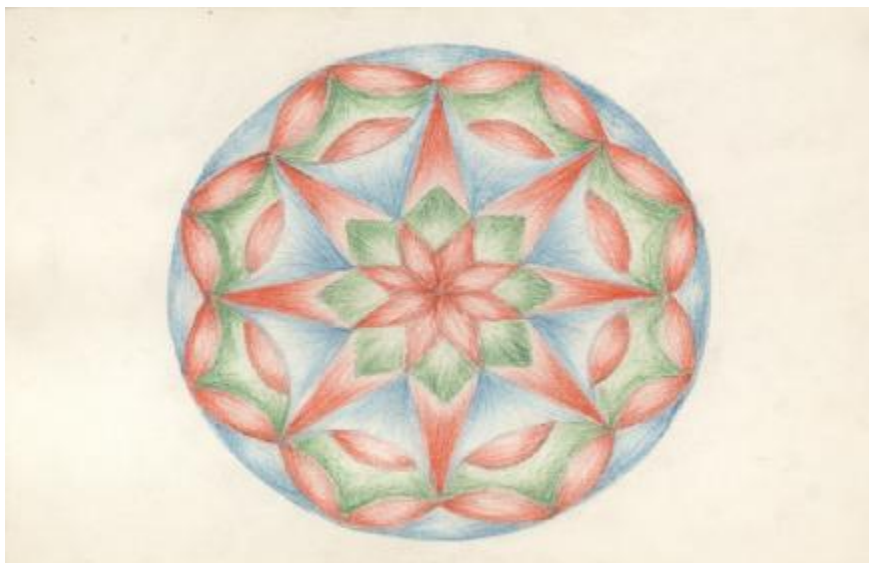
1924-25: διορίζεται στο Ηράκλειο της Κρήτης

1925-35: μετατίθεται στο Παρθεναγωγείο της Κοζάνης

Παρθεναγωγείο Κοζάνης 1930. Αρχείο κ. Βαρμάζη.

1936-58: βρίσκεται στο Γ.Γ. Θεσσαλονίκης για να φέρει τις μαθήτριες της πόλης σε επαφή με τα πρωτογενή στοιχεία της τέχνης διδάσκοντας τις μαθήτριες του Γκράτζιου, Χειροτεχνία, Ιχνογραφία, Καλλιγραφία, Ζωγραφική, Τεχνικά και Οικοκυρικά - απαραίτητα στοιχεία της μόρφωσης των κοριτσιών εκείνης της εποχής - με πρωτοφανή επιμονή και φροντίδα και να τις προετοιμάσει για τη ζωή μέσα στην οικογένεια σαν μητέρες, συζύγους και νοικοκυρές. Γιατί καμιά πνευματική δεξιότητα δεν απαλλάσσει τη γυναίκα από τη μητρότητα και την οικοκυροσύνη.

Οι μαθήτριες του Γκράτζιου συναντούν την τέχνη. Αρχείο κ. Βαρμάζη.

«Δεν υπάρχει γυναίκα πτυχιούχος ή και πολύ πλούσια που να μην ασχοληθεί με τα παιδιά της και τα οικιακά έργα» τόνιζε ο Γυμνασιάρχης συχνά στις μαθήτριάς του. Γι' αυτό η νέα της εποχής έπρεπε, κοντά στη Χριστιανική Ηθική και την Τριγωνομετρία, την Αινειάδα και την Ιλιάδα, να μάθει και ραπτική με κάθε λεπτομέρεια (κουμπότρυπα, καρίκωμα, παντός είδους βελονιές) κι έραβε μωρουδιακά και νυχτικά και δεν τολμούσε να ξεφύγει απ' αυτήν της την υποχρέωση.

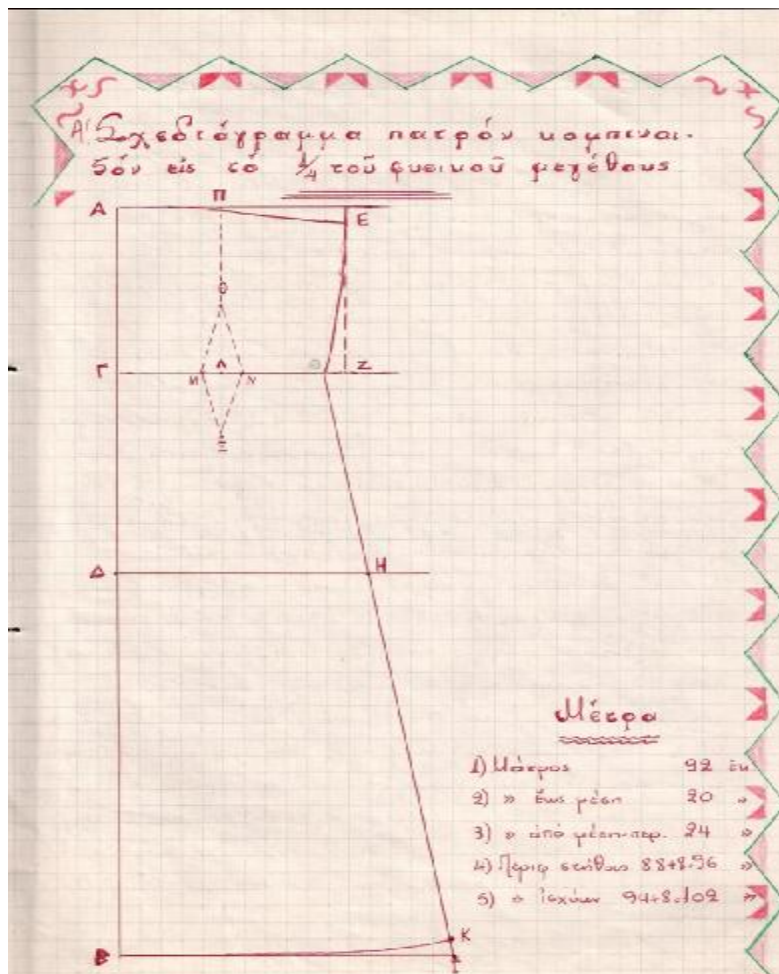
Χαρακτηριστικές οι μαρτυρίες των αποφοίτων της εποχής.

«Μας προετοίμαζε η καθηγήτρια μας, να γίνουμε καλές νοικοκυρές με έναν τρόπο αυστηρό και μεθοδικό. Κάθε απόκλιση τιμωρούνταν. Όμως αυτό μας γέμισε δεξιότητες για να αντιμετωπίσουμε τα πρακτικά προβλήματα της οικογένειάς μας. Μας έμαθε να είμαστε πειθαρχημένες στη ζωή μας» .

«Βιώσαμε την καλλιτεχνική απασχόληση όλα τα παιδιά και όχι μόνο οι καλλιτεχνικές φύσεις» .

«Ενίσχυσε την παρατηρητικότητα μας και την αυτοέκφρασή μας. Με τη διδασκαλία της μας καλλιέργησε τις αισθητικές μας ικανότητες και μας προετοίμασε να ανταποκριθούμε στο ρόλο μας ως μητέρες και ως σύζυγοι».

Έκπληκτοι ανακαλύψαμε στο αρχείο της κ. Σιαφαρίκα – Παυλίδη Τούλας - Ευπραξίας του Ιωάννη, αποφοίτου του Γ' Γυμνασίου Θηλέων του 1952 σχεδιαγράμματα πατρών κομπιναιζόν εις το $\frac{1}{4}$ του φυσικού μεγέθους καθώς και επεξηγήσεις αυτών.... «Επεξηγήσεις πατρών κομπιναιζόν...

Το σχεδιάγραμμα της κομπιναιζόν κατά τον ίδιο τρόπο με την πλάτη, με τις εξής διαφορές:

- 1) Προσθέτουμε 2 εκατοστά στο μάκρος και από 92 γίνεται 94.
- 2) Εις το $\frac{1}{4}$ της περιφερείας στήθους αντί -2 λέμε +2 εκ.
- 3) Εις το μάκρος έως τη μέση προσθέτουμε 2 εκατοστά.

Τοποθέτηση της πενς: αντί 10 εκατοστά μετρούμε 12 περίπου και γράφουμε το γράμμα Λ....»

και αλλού....

«Από το σημείον Ρ μετρούμε 2cm και γράφουμε το γράμμα Τ. Τοποθετούμε τον χάρακα οριζοντίως εις το μέσον μεταξύ Σ και Τ και σύρομεν μικράν διακεκομμένη 4cm και γράφομεν το γράμμα Υ. Ενώνομεν τα σημεία ΣΥ και ΤΥ και σχηματίζομεν την 2^α πενς.

Συναντήσαμε ακόμη:

- σχεδιαγράμματα πατρόν β' παντελονιού και υποκαμίσου καθώς και παντελονιού βρέφους εις το $\frac{1}{2}$ του φυσικού μεγέθους
- διάφορα πλεξίματα και τζιγκελάκι
- φεστονοβελονιά
- βελονιά της Ούγιας
- πλακοραφή της χειρός
- γαλλική ραφή και γαζί της χειρός
- ένωμα λοξών και τρύπωμα διαγώνιο και κάθε λογής τρυπώματα.

Σε όλα αυτά είναι φανερή η επιμονή, υπομονή και προσπάθεια από τα δεκατριάχρονα κορίτσια.

«Με τις χειρωνακτικές εργασίες, με την προετοιμασία των σκηνικών και των κουστουμιών για τις σχολικές παραστάσεις το σχολείο τότε είχε ψυχή». Και με αυτό τον τρόπο το σχολείο συνδεόταν με τη ζωή.

Από θεατρική παράσταση. Από το αρχείο της κ. Βαρμάζη.

Πέρα απ' αυτά όμως οι δυσκολίες της καθημερινότητας για την καθηγήτρια των Τεχνικών και Οικοκυρικών ήταν υπαρκτές, όπως εξομολογείται η κόρη της κ. Βασιλική Νεράντζη- Βαρμάλη, καθηγήτρια της Βυζαντινής Ιστορίας στο τμήμα Ιστορίας- Αρχαιολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Α.Π.Θ. Έπρεπε να δαμάζει καθημερινά 80-90 μαθήτριες σε κάθε τάξη και να ισορροπεί ανάμεσα στο απόθεμα της συναισθηματικότητάς της και της υπερβολικής πολλές φορές αυστηρότητας που ήταν υποχρεωμένη να ακολουθήσει για τις μαθήτριάς της.

Το πλήθος των μαθητριών και ο φόρτος εργασίας (περίπου 3000 στην περίοδο του πολέμου και τη δεκαετία του '50) την ανάγκαζε να τρώει το μεσημέρι στο εστιατόριο «Κάιρο» στην Αγία Σοφία και να πηγαίνει σπίτι της αργά το βράδυ.

Αναγνωρίζουμε σήμερα το γραφικό της χαρακτήρα στο μαθητολόγιο της δεκαετίας του 1950 με τις χιλιάδες εγγραφές κάθε σχολική χρονιά.

Η Πουλχερία Πασχαλίδου θα αποχωρήσει από την ενεργό υπηρεσία το 1958 ένα χρόνο μετά την αποχώρηση του αείμνηστου Γυμνασιάρχη Γκράτζιου έχοντας προετοιμάσει τις μαθήτριες της να γίνουν ανάμεσα στα άλλα και καλές νοικοκυρές, σύζυγοι και μητέρες.

ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΤΗΣ Κ. ΖΗΝΟΒΙΑ ΚΑΡΑΠΑΤΗ

Έλκοντας την καταγωγή της από γονείς του Πηλίου, γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Α.Π.Θ. απ' όπου αποφοίτησε με άριστα.

Κουβαλώντας την βαθιά κλασική φιλολογική της κατάρτιση με τη σφραγίδα των Μεγάλων Πανεπιστημιακών της δασκάλων του Κακριδή, του Καψωμένου, του Κριαρά και του Πολίτη διορίστηκε στη Μέση Εκπ/ση το 1952 και έτσι άρχισε το εκπαιδευτικό της ταξίδι, ως σύζυγος του Γενικού Επιθεωρητή κ. Δημητρίου Χαρίση και μητέρα 3 παιδιών.

Σταθμοί της εκπαιδευτικής της πορείας είναι:

Χρυσούπολη Καβάλας
Γ/Σ Επανομής παράρτημα Καλαμαριάς
2^ο Γ/Σ Αρρένων Βόλου
Γ/Σ Θηλέων Κατερίνης
Γ/Σ Βασιλικών Θεσσαλονίκης
Εσπερινό Γ/Σ Θεσσαλονίκης
6^ο Γ/Σ Αρρένων Θεσσαλονίκης
4^ο Γ/Σ Αρρένων Θεσσαλονίκης
Γ/Σ Σκοτούσσας Σερρών (Γ/ρχης)
10^ο Γ/Σ Θεσσαλονίκης (Υπ/ντρια)
Γ/Σ Ροδαυγής Άρτας (Γ/ρχης)
Γ/Σ Ζαγκλιβερίου (Γ/ρχης)
4^ο Γ/Σ Θεσσαλονίκης (Δ/ντρια)

Πρόκειται για την πρώτη γυναίκα εκπαιδευτικό που διορίστηκε στο Γ/Σ Αρρένων του Βόλου ανατρέποντας την παράδοση και από την πρώτη στιγμή κέρδισε την εκτίμηση των μαθητών και όλων των φορέων εκπαίδευσης.

Θα επικεντρωθούμε όμως στην προσφορά της στα σχολεία της πόλης μας: Εσπερινό, 6^ο Αρρένων, 10^ο Γυμνάσιο Θηλέων και 4^ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης.

Εσπερινό Σχολείο

Βάση στην ψυχική της σύσταση ήταν η αγάπη για τα βαριά εργαζόμενα παιδιά του Εσπερινού σχολείου και η ακούραστη θέλησή της να υπηρετήσει την ψυχική, πνευματική και συναισθηματική τους εξέλιξη με κάθε τρόπο.

Συναίσθημα, αφοσίωση, ευαισθησία, προσφορά σε παιδιά συνήθως με μακρά ιστορία αποτυχιών και απορρίψεων και τιμωριών στα ημερήσια Γυμνάσια. Σε παιδιά με ειδικά προβλήματα όπως ήταν οι εσπερινοί μαθητές και μαθήτριες κατάφερε η κ. Καραπατή να καλύψει το έλλειμμα ψυχολόγων και κοινωνικών λειτουργών και να υποστηρίξει με όλες τις δυνάμεις αυτή την ευαίσθητη ομάδα εκπαιδευομένων.

Τα 2 χρόνια υπηρεσίας της στα «θρανία της ανάγκης» ευτύχησε να γνωρίσει μαθητές από 13-50 χρόνων. Ήταν μια ξεχωριστή διδακτική εμπειρία για την ίδια.

Γνώρισε παιδιά βιοπαλαιστές που ήταν στο πόδι από τις 6 το πρωί και οι μέρες τους έγιναν νύκτες και οι νύκτες μέρες και δεν άντεχαν από την κούραση και την εξάντληση.

Γνώρισε μαθήτριες-μητέρες που οι αυξημένες ευθύνες και υποχρεώσεις ενός νεογέννητου δεν τους επέτρεπαν πια να συνεχίσουν σ' ένα σχολείο τακτικής φοίτησης και αναγκάστηκαν να παραμείνουν στάσιμες λόγω ελλιπούς φοίτησης.

Γνώρισε διαζευγμένες κυρίες που έκαναν δύο δουλειές για να τα βγάλουν πέρα και φορτωμένες με τα προβλήματα της ημέρας έφταναν εξουθενωμένες στο Εσπερινό σχολείο.

Οι μαθητές και οι μαθήτριες της εκμυστηρεύονταν την προσωπική τους ιστορία κι εκείνη ανακάλυπτε πίσω απ' αυτήν ένα δράμα και μια ατέλειωτη περιπέτεια. Γιατί ο κάθε μαθητής και μαθήτρια του Εσπερινού σχολείου είναι και μια ιστορία και το να φοιτά κανείς είναι ένας πραγματικός ηρωισμός.

Και μέσα σ' αυτά τα πλαίσια η νεαρή καθηγήτρια έγκυος τότε στην κόρη της Βιολέτα κ. Καραπατή έπρεπε να διδάξει Ιλιάδα και Ιστορία σε ανθρώπους που ηλικιακά θα μπορούσαν να είναι και γονείς της.

Και δεν θα ξεχάσει ποτέ τους κραδασμούς της ψυχής της ένα πρωί όταν ο Δ/ντης της ανακοίνωσε με πόνο ψυχής πως «ο προστατευόμενος» 30χρονος μαθητής της είχε αυτοκτονήσει. Δυστυχώς δεν τα είχε καταφέρει να γαληνέψει την ψυχή του παρά τις ατελείωτες συζητήσεις που είχε μαζί του.

Δεν θα ξεχάσει ακόμη πως βρέθηκε στο δικαστήριο για να υπερασπιστεί την υπηρέτρια μαθήτρια της, η οποία είχε υποστεί σεξουαλική κακοποίηση από τον εργοδότη της.

Για δύο χρόνια λοιπόν προσέφερε τις υπηρεσίες της στην Εσπερινή Εκπαίδευση στο σχολείο της οδού Κριεζώτου μια και αυτά τα σχολεία ζούνε συνήθως στην παρασκία της πρωινής ζώνης και φιλοξενούνται σαν φτωχοί συγγενείς και ανεπιθύμητο βάρος που κάποιοι πρέπει να βαστάζουν.

10^ο Γ/Σ 1976-1978

Ως υποδιευθύντρια στο 10^ο Γ/Σ 1976-1978 κοντά στον Πείσανδρο Τρομβούκη το Χρίστο το Χαλκίδη και τον Ιωάννη Αμπατζίδη υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματική σε όλους τους τομείς της δραστηριότητάς της. Με την εκπαιδευτική της εμπειρία έδωσε πολλά στις εκπαιδευόμενες.

Εντυπωσίαζε τους πάντες η απόλυτη ησυχία την ώρα του μαθήματος. Κι αυτό ήταν αποτέλεσμα της ειλικρινούς αγάπης για τους μαθητές της.

Ο διευθυντής την αποκαλούσε «το άλας του Σχολείου» και οι εκπαιδευόμενοι «Μανούλα» που στεκόταν δίπλα τους σε όλα τους τα προβλήματα, μαθησιακά, οικογενειακά, προσωπικά. Και εκείνοι της είχαν απεριόριστη εμπιστοσύνη και της ανακοίνωναν κάθε σχεδιαζόμενη ενέργειά τους και έτσι αποφεύγονταν τα προβλήματα στη σχολική κοινότητα. Ήταν «το φαινόμενο του σχολείου» που κατάφερε να επιβληθεί σε τόσο δύσκολα παιδιά. Γιατί το 10^ο Γυμνάσιο ήταν ένα σχολείο δύσκολο με ζωντανό πάντα το μοτίβο της νεανικής απόκλισης από τα καθιερωμένα.

4^ο Γυμνάσιο Θεσσαλονίκης

Αλλά και ως Δ/ντρια διοίκησε το 4^ο Γ/Σ με υποδειγματικό τρόπο. Θεωρούσε τη συνεργασία ως ανώτερη μορφή κοινωνικής διεργασίας. Την επεδίωκε με κάθε τρόπο και οι συνάδελφοι ένιωθαν το αίσθημα της ικανοποίησης και εργαζόταν δημιουργικά και ομαδικά κι αυτό ήταν γι' αυτούς ελκυστικό και ευχάριστο.

Με σωστούς χειρισμούς διαμόρφωσε ένα κλίμα δημιουργικότητας και προόδου.

« Είχε την ικανότητα να εμπνέει» δηλώνει απερίφραστα η μουσικός του σχολείου κ. Παναγοπούλου. «Μας ενθάρρυνε όλους και άκουγε με προσοχή ότι απασχολούσε τον καθένα (εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς) και προσπαθούσε με κάθε τρόπο να βρει λύση στο πρόβλημά μας. Προσπαθούσε να εξισορροπήσει μεταξύ των στόχων του σχολείου και των αναγκών των μελών του. Δεν ξεχνούσε όμως ποτέ πως το σχολείο υπάρχει για τους μαθητές. Ο μαθητής είχε αξία και οντότητα».

Η κ. Σμάραγδη, μητέρα μαθητή, εκπαιδευτικός και η ίδια εξομολογείται και καταθέτει: «Το σχολείο λειτουργούσε υποδειγματικά. Κοιτούσε τα παιδιά στα μάτια και όριζε τους κανόνες. Αφιέρωνε πολύ χρόνο για να ακούσει τις ιδιαιτερότητες και τις οικογενειακές συνθήκες του κάθε παιδιού. Μας δίδαξε στάση ζωής μας παρηγορούσε στις δύσκολες ώρες με περίσσεια ψυχής. Επιτέλεσε ένα υψηλό λειτούργημα σε βάρος πολλές φορές της οικογένειάς της».

Σύμφωνα με τις μαρτυρίες μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας, με μεγάλη επιμέλεια και φροντίδα σχεδιάζονταν, προγραμματιζόνταν και οργανώνονταν από την αρχή της σχολικής χρονιάς το πρόγραμμα των σχολικών δραστηριοτήτων, μέσα σ' ένα κλίμα συνεργατικότητας και διάθεσης προσφοράς. Δινόταν χώρος στον καθένα να ξεδιπλώνει τις ικανότητές του και να δημιουργήσει. Η ίδια επεδίωκε ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στην ομάδα.

Οι γνήσιες καθημερινές διαπροσωπικές σχέσεις καθόρισαν ένα δημιουργικό αποτέλεσμα της Εκπαιδευτικής Διαδικασίας.

Στόχος της ήταν μια εξισορροπημένη αγωγή που να καλύπτει τον πνευματικό, ανθρωπιστικό και αισθητικό τομέα.

Αμέτρητες ήταν γι' αυτό οι επισκέψεις σε χώρους πολιτιστικής αναφοράς με έμφαση στον έγκαιρο προγραμματισμό. Γιατί η γυμνασιάρχης κ. Καραπατή, όπως μας αποκάλυψε η ίδια, πίστευε πάντα πως ο προγραμματισμός ήταν δυσκολότερος από την εφαρμογή. Γι' αυτό επέμενε πάντα σ' αυτό και οι συμμετέχοντες ένιωθαν αίσθημα ασφάλειας, αφού προετοιμάζαν τις εξελίξεις και δεν τις ακολουθούσαν.

Οι μαθητές ξέφυγαν έτσι μ' αυτές τις δραστηριότητες από τον αυστηρά συγκεντρωτικό χαρακτήρα της σχολικής πρακτικής και συνδεόταν με τη ζωή.

Η κ. Καραπατή ακόμη στήριξε τις πρωτοποριακές πρωτοβουλίες της καθηγήτριας μουσικής (24 τμήματα από 40 παιδιά η τάξη) του σχολείου κ. Γεωργίας Παναγοπούλου κι εκείνη μεγαλούργησε και αξιοποίησε όλα τα παιδιά του σχολείου και δημιούργησε την πρώτη και την τελευταία τρίφωνη σχολική χορωδία του 4^{ου} Γυμνασίου στην Ελλάδα.

Η χορωδία του 4^{ου} Γυμνασίου ήταν το καμάρι της Θεσσαλονίκης. Γι' αυτό κι όταν γινόταν Φεστιβάλ Μουσικής στην πόλη μας με τη συμμετοχή χορωδιών από την Ευρώπη ο Γιάννης Μάντακας, η ψυχή της χορωδίας αείμνηστος διοικητής μουσικής στην Ελλάδα, ιδρυτής της χορωδίας «Γιάννης Μάντακας του ΑΠΘ» από το 1953 καλούσε πάντα και τη χορωδία του 4^{ου} Γυμνασίου να τραγουδήσει δίπλα στη χορωδία της Γερμανίας, της Γαλλίας και άλλων Ευρωπαϊκών χωρών.

Τα παιδιά του 4^{ου} Γυμνασίου με αφετηρία τη μουσική και το τραγούδι ενώνονταν σε μια μελωδία Πολιτισμού. Το ένα πλάι στο άλλο ταξίδευαν μέσα από τη μουσική σ' όλα εκείνα που τους συγκινούσαν.

Αξέχαστη θα μείνει στη μνήμη των Θεσσαλονικέων η Μουσική Εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στο κατάμεστο Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος υπό την εμπνευσμένη καθοδήγηση της κ. Παναγοπούλου και την αμέριστη στήριξη της Διευθύντριας του σχολείου κ. Καραπατή, η οποία ήταν και η κεντρική ομιλήτρια στην εκδήλωση με θέμα: «Η αξία της Μουσικής στο Σχολείο». Όσοι είχαν τη τύχη να βρεθούν εκεί ομολογούν πως έζησαν μια μοναδική εμπειρία αισθητικής απόλαυσης.

Σήμερα η κ. Παναγοπούλου επισημαίνει πως όταν ο διδάσκων έχει ο ίδιος τη θέληση και συναντήσει και τη συμπαράσταση της Δ/σης του σχολείου πρωτοπορεί. Και η κ. Καραπατή απλόχερα μου την πρόσφερε κι εγώ ξεπέρασα τον εαυτό μου και προετοίμαζα τα παιδιά σ' ένα ακατάλληλο υπόγειο. Δόθηκε όμως η ευκαιρία σ' ένα μεγάλο αριθμό παιδιών να έρθουν σε επαφή με το χορωδιακό τραγούδι. Κι όταν πέσει ο σπόρος, με πολλή αγάπη γίνονται θαύματα. Και έγιναν πολλά παιδιά μουσικοί και διαπρέπουν σήμερα. Ενδεικτικά αναφέρουμε: «Τα Σταυροπουλάκια» 3 αδελφοί, ο Καίρης, ο Ζαρίμπας κ.α. Πήραν το έναυσμα από το 4^ο Γυμνάσιο και πρόκοψαν στο μαγικό κόσμο της μουσικής.

Με παράπονο εξομολογείται πως η προσπάθειά της δεν είχε συνέχεια γιατί δεν υποστηρίχτηκε στα σχολεία που υπηρέτησε. Μόνιμη ευχή της παραμένει το κέντρισμα του ενδιαφέροντος και η ευαισθητοποίηση των φορέων για τη χορωδιακή μουσική, καθώς και η προβολή του έργου των σχολικών χορωδιών, σε συνεργασία με φορείς που προάγουν πολιτιστικά δρώμενα.

Ξεχωριστή στάθηκε και η επίσκεψη των μαθητών στη Στουγκάρδη της Γερμανίας για να δοθεί η δυνατότητα στα νέα παιδιά να έχουν μια προσωπική εμπειρία για τη ζωή των Ελλήνων μεταναστών. Η πρότασή της έγινε δεκτή με ενθουσιασμό από το σύλλογο των καθηγητών. Και ύστερα από την ανταπόκριση Έλληνα δασκάλου εκπαιδευτικού της πόλης της Γερμανίας οργανώθηκε με κάθε δυνατή ακρίβεια η επίσκεψη στο εξωτερικό για 14 μέρες, με 15 συνοδούς καθηγητές και 35 μαθητές. Φιλοξενήθηκαν σε Ελληνικές Οικογένειες, επισκέφτηκαν εργοστάσια και άκουσαν από τους ίδιους τους μετανάστες για τις συνθήκες εργασίας τους, τις αμοιβές τους, τον τρόπο ζωής τους και για την διακαή επιθυμία τους να βρεθούν πίσω στην

πατρίδα. Επισκέφτηκαν και Ελληνικά και Γερμανικά σχολεία και πληροφορήθηκαν ότι τους ενδιέφερε. Τα μηνύματα που δέχτηκαν τους προβλημάτισαν και πήραν την απόφαση να αγωνιστούν με συνέπεια και αποφασιστικότητα για να πετύχουν στις σπουδές τους και να μείνουν στην Ελλάδα.

Σήμερα, η κ. Καραπατή, η οποία τιμά με την παρουσία της το συνέδριό μας, και την ευχαριστούμε πολύ γι αυτό, όταν της ζητάμε να μας μιλήσει για το εκπαιδευτικό της έργο με περισσή απλότητα και διακριτικότητα μας καταθέτει πως απλά έκανε τη δουλειά της. Στόχος της ήταν μια εξισοροπημένη αγωγή που θα κάλυπτε τον πνευματικό, ανθρωπιστικό και αισθητικό τομέα. Θεώρησε το εκπαιδευτικό έργο κάτι σαν ιεραποστολή και προσπάθησε να ανταποκριθεί σ' αυτό με όλες της τις δυνάμεις. Έφτανε όμως μέχρι τα όρια της αυτοθυσίας όταν εις βάρος της υγείας της δεν απουσίασε ούτε μια μέρα από το σχολείο ενώ αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα.

Από το αρχείο της κ. Καραπατή.

Στις μέρες μας εξακολουθεί να προσφέρει πολλά σ' όλους όσους την έχουν ανάγκη.

Κι οι μαθητές της, με όσους καταφέραμε να έρθουμε σε επαφή, διασκορπισμένοι σ' όλη την Ελλάδα στις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις, της εύχονται να είναι πάντα καλά και την ευχαριστούν, γιατί μαζί με τους άλλους εκπαιδευτικούς της εποχής της έκανε το σχολείο να είναι εκείνα τα χρόνια ο πιο σημαντικός φορέας πνευματικών, ηθικών και κοινωνικών αξιών.

Για εμάς τους σημερινούς εκπαιδευτικούς που η ζωή μας στην εκπαίδευση γίνεται όλο και πιο σύνθετη και πολύπλοκη και το μυαλό μας προσπαθεί συνεχώς να επινοήσει λύσεις και να εφαρμόσει ιδέες στα τρέχοντα προβλήματα της σχολικής ζωής η στροφή μας στο εκπαιδευτικό έργο του χθες μας γεμίζει συγκλονιστικά συναισθήματα. Οι θυσίες σας μας είναι αναγνωρίσιμες.

Συγκινήσατε χιλιάδες μαθητές και μαθήτριες κι αυτοί ακούμπησαν πάνω σας τη ψυχή τους και ανέβηκαν ψηλότερα. Και δεν υπάρχει πιο μεγάλη ανταμοιβή στην ζωή ενός εκπαιδευτικού.